

Jeg ved en lærkerede...

Kommentar til Vismandsrapporten om Vand og Natur

Det er ikke så mange år siden at værdisætning af miljøgoder blev anset for et kontroversielt og uvidenskabeligt forehavende, som ikke nød fremme på de Danske universiteters økonomi-institutter. Men her kommer så Dansk Økonomis fremmeste organ, De Økonomiske Vismænds sekretariat, med en omfattende miljøøkonomisk analyse af biodiversitet og vandmiljø, baseret på værdisætning af lærkesang og andre miljøgoder. Analysen kan ses som en opfølgning på den tre år gamle analyse af vindenergien, men bryder fagligt set nyt land idet den bevæger sig helt ud på den yderste forpost for hvor miljøøkonomisk værdisætning befinder sig i dag. At Det Økonomiske Råd herved gør sig til en meget dristig frontløber for brugen af sådanne analyser også på biodiversitet er mindst lige så bemærkelsesværdigt, som de faktiske resultater af analysen.

Kort fortalt kommer vismændene frem til, at randzoner omkring alle danske marker samt omkring drikkevandsboringerne giver mere miljø for pengene end henholdsvis en forhøjet afgift på pesticider og mere økologisk jordbrug. Miljø er i analysen opgjort som henholdsvis drikkevand og tæthed af sanglærker. Faktisk giver det så meget miljø for pengene, at der opstår et samfundsøkonomisk overskud, selv om landbrugsproduktionen må indskrænkes.

Bag analysens konklusioner ligger et meget omfattende og ambitiøst forsøg på at koble naturvidenskabelige modeller med økonomisk værdisætning. En vandressourcemodel fra GEUS og en biodiversitetsmodel fra DMU er blevet anvendt til at holde styr på miljøkonsekvensbeskrivelserne for forskellige tiltag. Modellerne er blevet kørt både i et basis-scenarie og i forskellige politik-scenarier, hvor effekterne af hvert tiltag er blevet opgjort. Mængden af drikkevand og sanglærker er indikatorer for miljøeffekten, som varierer mellem politiktiltagene.

Det Økonomiske Råd har gennemført værdisætningsundersøgelser og finder betalingsvilligheden til 900 kr for rent drikkevand og 220 kr for hver gang der bliver én procent flere sanglærker. Det diskuteres om ikke betalingsvilligheden for en sikkerheds skyld bør divideres med 3.

Om de mennesker der er blevet udspurgt til disse betalingsvillighedsundersøgelser nu

også ved hvad de har svaret på er en ret så kompliceret sag, som der ikke gøres meget ud af. Økonomer må forudsætte at Fru Olsen har klare præferencer og kan gøre dem op i penge. Men hvad nu hvis hun ikke har? Eller hvad nu hvis undersøgelsen er designet på en uheldig måde, der skaber fejlkilder. Vi har desværre ingen mulighed for at vurdere dette, da Det Økonomiske Råd endnu ikke har offentliggjort de bagvedliggende undersøgelser, her 6 uger efter at analysens resultater blev præsenteret i pressen.

Konklusionen om at randzoner er bedre end de andre tiltag hviler på en beregning vedrørende situationen i 2015 – altså om 10 år. Det er en ret kort tidshorizont når emnet er grundvand, som har en lang gendannelses-tid, og hvor pesticidpåvirkning fra overfladen kan være mange år om at nå ned til de dybere lag. Randzonerne »vinder« over økologisk jordbrug og pesticidafgift i den økonomiske analyse, fordi de virker hurtigt på sanglærkebestanden, og fordi den forøgede sanglærkebestand i analysen bliver mere værd end det drikkevand som reddes. Økologi og afgifter redder ikke ret meget vand på en 10-års tidshorizont – og giver færre sanglærker. Endeligt vinder randzonerne fordi de økonomiske vismænd ser på drikkevandet - ikke grundvandet som helhed.

GEUS har i sine beregninger for de økonomiske vismænd imidlertid konkluderet, at en kombination af randzoner og afgifter er bedst hvis man vil have den største effekt på grundvandet som helhed. Den konklusion bliver desværre ikke efterprøvet af vismændene i den økonomiske analyse, der undlader at tage stilling til grundvandet. Derved ender man så alligevel med at sammenligne æbler

og pærer, nemlig en selektiv foranstaltning med randzoner til beskyttelse af drikkevand - overfor en flade-beskyttelse som afgifter og økologi til værn af grundvand. Lærkerne overtrumfer dog hele vand-delen, da betalingsvilligheden er så høj som 220 kr. for hver procentvis forøgelse.

Det er så her at tvivlen bør nage læseren, for giver betalingsvillighedsstudier nu også så solidt et grundlag som vismændene synes at antage, især for at sætte de forskellige miljøgoder på en fælles målestok? Vismændenes overvejelser om hvorvidt beløbene bør nedjusteres til en tredjedel, taler jo sit eget tydelige sprog om at også de ejer tvivlens nådegave i dette spørgsmål. Det er ikke uden grund, at betalingsvillighed kaldes hypotetisk værdisætning - for det er jo ikke op-af-lommen penge vi taler om.

Usikkerhederne er ganske betydelige, hvad der også fremgår af de mange og meget forskellige betalingsvilligheds-beløb som vismændene selv kan citere fra udenlandske studier. Mere håndfaste priser kunne udledes fra faktiske markedspriser, fx huspriser, men sådanne undersøgelser ligger i en helt anden prisklasse end hurtige betalingsvilligheds-spørgsmål gennem Gallup.

Vismændenes bestræbelse på at anvende det modelmæssige og naturvidenskabelige vidensgrundlag for den økonomiske analyse er prisværdigt. Alligevel ender randzone-konklusionen dog med delvis at snuble i netop dette grundlag. For forudsætningen for at randzoner kan give så mange sanglærker det er vel at mærke, at der ikke vokser træer her. Kan kragen først sidde deroppe og holde øje med lærken og dens yngel, så falder lærketætheden dramatisk. Men for så vidt som vismændene anbefaler 5 m brede randzoner om alle danske marker, helt uden træer, så skulle det være sikkert og vist, at vi får flere lærker!

Prof. Mikael Skou Andersen, Danmarks Miljøundersøgelser.

